

ІНОЗЕМНА МОВА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Знання іноземної мови впливає на широту мислення. З іноземних мов приходять поняття, які неможливо перевести, і яких немає в нашій дійсності, так що їх вивчення істотно розширює світогляд. На розумові здібності воно теж, безумовно, впливає позитивно. Мови необхідні тим, хто займається наукою, оскільки багато матеріалів тепер не перекладаються, та й ніколи не перекладались повністю. В світі є безліч понять, які у нас відсутні і приходять в українську мову спочатку у вигляді варваризмів, а пізніше стають його частиною і в результаті розширюють його. Можна взяти будь-який науковий словник, і ви побачите, скільки слів ми просто запозичили.

Володіння іноземними мовами стає все більш актуальним через низку факторів:

стрімкий зріст мобільності населення та пов'язана з цим зростаюча потреба у опануванні декількох іноземних мов серед представників різних спеціальностей;

перехід на Болонський процес, який веде до скорочення академічних годин та зростанню важливості самостійної роботи студента;

інформаційний простір Інтернету, який створює безпрецедентні можливості самостійного доступу до різноманітних аудіо- та відеоматеріалів будь-якою іноземною мовою.

Питання полягає не тільки в тому, щоб навчитися самому використовувати ці нові комунікативно-інформаційні ресурси, але і в тому, як дорослій людині, що вивчає мову, навчитися оптимально використовувати ресурси власної особистості.

Чому ж так корисно вивчати іноземні мови? Що краще – знати декілька мов, але погано, чи одну – але бездоганно? Виявляється, для розвитку нашого мозку вигіднішим є перший варіант.

Ми вчимо іноземні мови, щоб досягти успіху в кар'єрі, виїхати в іншу країну або просто тому, що нам подобається ця мова і культура його носіїв. Але виявляється, що вивчення мов несе в собі величезну користь для нашої

психіки і для розвитку мозку. Цікаво, що з цієї точки зору краще володіти кількома мовами не досконало, ніж вивчити одну досконало.

Вивчення мов змушує мозок збільшуватися

Будь-яке навчання змінює мозок. А коли мозок вчиться, в ньому збільшується кількість і якість нервових зв'язків, ефективність сірої і білої речовини зростає. Тому незалежно від того, чим цей мозок зайнятий, чи вирішує він прості кросворди, що конкретній людині здається важким завданням, чи доводить складні теореми, які в якості розумової роботи підходять зовсім для інших людей, це покращує мозок. Це актуально в будь-якому віці, оскільки нейронна сітка розвивається кожен секунду. Мозок змінюється завжди, навіть в 90 років. Вивчення іноземних мов в цьому сенсі надзвичайно ефективно завдяки переключенню кодів. Коли ви переходите з однієї мови на іншу, для мозку це дуже важка робота. А важка - отже добра. Звичайно, чим молодший мозок, тим він пластичніший, тобто, тим більше здатний до навчання і зміни, - тому чим раніше людина що би там не було починає вивчати, тим більше від цього толку. Відносно іноземних мов це втричі так. Це не означає, що в дорослому віці цим не варто або не можна займатися, - просто в дитинстві такі заняття набагато ефективніше. Канадські вчені провели експерименти, які показали, що люди, які знають більше ніж одну мову, відсувають втрату пам'яті на кілька років за рахунок розвитку нейронних зв'язків. Коли людина володіє декількома мовами, у нього інтенсивніше працює нейронна мережа. Мозок в такому випадку буде більш збережений. Це відсуває теоретично можливе зниження інтелектуальних здібностей, в тому числі, зниження пам'яті.

Якщо ви вивчайте іноземні мови, ваш мозок зростає, причому в буквальному розумінні слова. Дослідники, що опублікували результати вивчення мозку у професійних перекладачів, відзначали зростання обсягу сірої речовини у тих з них, хто протягом як мінімум трьох місяців займався поглибленим вивченням мови - причому чим більше зусиль докладав конкретний учасник дослідження, тим більш помітно було збільшення обсягу сірої речовини.

Іноземні мови рятують від синдрому Альцгеймера

Для тих, хто володіє двома або більше мовами характерне в середньому п'ятирічне відтермінування деменції, спричиненої синдромом Альцгеймера. До такого дивного висновку прийшла команда нейропсихологів, які порівнювали перебіг хвороби у людей, що освоїли іноземні мови і, навпаки, які не володіють ними. З 211 учасників дослідження 102 пацієнта володіли як мінімум двома мовами, а решта 109 не змогли вивчити ніякої мови, крім рідної. Вивчивши перебіг хвороби у представників цих двох категорій, вчені дійшли висновку, що в першій категорії перші ознаки синдрому діагностували в середньому на 4,3 роки пізніше, а стан деменції, до якого призводив його розвиток, - на 5,1 роки пізніше, ніж у другій категорії. Ще раніше медики висловлювали думку, що посилений розвиток мозку (не обов'язково вивчення мов, але також заняття математикою, регулярне рішення складних головоломок, логічні ігри) уповільнюють розвиток синдрому Альцгеймера - згадане дослідження стало одним з перших підтверджень цієї гіпотези. Треба відзначити, що профілактичний ефект, який чинить вивчення мов, набагато сильніший за будь-які лікарські засоби терапії цієї недуги.

У білінгвів кращі здібності до музики

Вивчення іноземної мови змушує мозок відкривати для себе розмаїття звуків, які він раніше не намагався виділяти і розмежовувати. Людина, яка опановує іноземну мову, вчиться куди краще розпізнавати звуки - і надалі робить більш помітні успіхи в оволодінні музичними інструментами. Втім, не слід дякувати за поліпшення здібностей до музики свої вуха - основну роботу по розпізнаванню звуків виконує мозок, а не органи слуху.

Знавці мов відрізняються здібностями до багатозадачності

Ті, хто володіє кількома мовами, здатні легше переключатися між завданнями і паралельно вирішувати кілька різних проблем. Крім того, вони швидше і легше пристосовуються до несподіваних змін обставин. Автори дослідження, які встановили цей факт, провели два експерименти. У

першому білінгвам і людям, які знають тільки рідну мову, була запропонована серія тестів, за підсумками яких з'ясувалося, що білінгви краще справляються з одночасним виконанням декількох завдань і переходом від завдань одного типу до завдань зовсім іншого, нового. Другий експеримент був складніше: в ньому тести були запропоновані монолінгвам та білінгвам різних вікових груп. Цілком очікуваним був результат, що молодь краще вирішувала логічні завдання, ніж люди 45-50 років і старше. Однак у білінгвів різниця між юними, зрілими і людьми похилого віку була не настільки яскраво вираженою: як з'ясувалося, білінгви з віком краще зберігають вміння одночасно вирішувати складні завдання. Щоправда, щоб домогтися таких здібностей, мови бажано вчити з дитинства, відзначають дослідники.

Мови покращують пам'ять

Діти, які виростили в багатомовному оточенні, відрізняються набагато кращою пам'яттю, ніж ті, хто з дитинства чув тільки рідну мову. Більш того, як встановили дослідники, це, як правило, означає і те, що вони краще рахують про себе, відрізняються кращими здібностями до читання і іншими подібним навичками. Діти-білінгви також краще запам'ятовують послідовність будь-яких предметів і подій - що дозволяє їм, наприклад, набагато впевненіше орієнтуватися на знайомій місцевості, а також міцніше утримувати в голові список справ, які потрібно зробити. Різниця проявляється вже в 5-7 років, а зберігається, мабуть, на все життя.

У білінгвів кращі здібності до концентрації

Суспільство часто представляє знавців іноземних мов якимись неуважними «ботаніками», однак цей стереотип, здається, дуже далекий від істини. Навпаки, саме білінгви відрізняються більш сильною увагою як до основної суті будь-якого важливого явища, так і до його деталей. Наприклад, вони схоплюють на льоту суть взаємодії між людьми в новому колективі, в який вони щойно потрапили. Ще один стереотип - люди, які вчать кілька мов, гірше знають свою рідну - не зовсім несправедливий: виявляється, словник

рідної мови у них в середньому дійсно більш вузький, ніж у тих, хто не знає іншої мови, крім рідної (принаймні, якщо мова йде про людей без вищої освіти, які вивчили чужу мову просто через мультикультурне оточення). Однак у білінгвів в будь-якому випадку виявляється більш розвиненим розуміння логіки рідної мови - зокрема, граматики і способів словотворення. Крім того, відповідно до гіпотези лінгвістичної відносності, мова впливає на наше мислення і процес пізнання. Тому, коли людина знає більше, ніж одну мову, у нього є кілька картин світу. Вивчати іноземні мови потрібно не тому, що це корисно для подорожей, а тому що, проникаючи в іншу мову, ви проникаєте в інші світи.

Література:

- Глухов В.П. Основы психолінгвістики. / В.П.Глухов. – М., 2004. – 416 с.
- Гуннемарк Э. Искусство изучать иностранные языки. / Э.Гуннемарк. – С-Пб., Тесса, 2001. – 106 с.
- Никуличева Д.Б. Говорим, читаем, пишем: Лингвистические и психологические стратегии полиглотов: учебно-методическое пособие. / Д.Б.Никуличева. – М.: Флинта: Наука, 2013. – 288 с.
- Фрумкина Р.М. Психолінгвістика. / Фрумкина Р.М. – М.: Академия, - 320 с.
- Mårtensson J. Growth of language-related brain areas after foreign language learning. / J. Mårtensson. – NeuroImage, 2012.
- Craik F. Delaying the onset of Alzheimer disease: Bilingualism as a form of cognitive reserve. / F. Craik, E. Bialystok, M. Freedman. – Neurology, 2010.
- Krizman J. Subcortical encoding of sound is enhanced in bilinguals and relates to executive function advantages./ J. Krizman – Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 2012.
- Goldet B. Lifelong Bilingualism Maintains Neural Efficiency for Cognitive Control in Aging. / B. Goldet – The Journal of Neuroscience, 2013.
- Morales J. Working memory development in monolingual and bilingual children. / J. Morales – Journal of Experimental Child Psychology, 2013.

Bialystok E. Cognitive and Linguistic Processing in the Bilingual Mind. / E. Bialystok, F. Craik – International Journal of Bilingualism, 2014.